

ни и отнасящи се само към него, правещи възможна „нашата“ гледна точка спрямо „тях“, то вече клишето „циганин“ започва да функционира като негативно белязване на член от „нашето“, като по този начин автоматично му се приписва негативното съдържание на „циганин“, т.е. „циганин“ започва да функционира като обида в пространството на „нашето“. Ето няколко от най-често срещаните негативни клишета, които образуват съдържанието на „циганин“:

– Колективната социална реалност на ромите се мисли през определението „**мръсен**“. От една страна, то се приписва като физическо качество за нечистоплътност, което отблъсква и създава чисто физическа, естествена необходимост от дистанция. Учителите разказват, че „българчетата не искат да се доближат до тях, казват, че ромчетата не се къпят и миришат“ (уч.12). От друга страна, като „мръсни“ се определят пространствата, които ромите обитават, което е причина отново те да се заобикалят и отбягват: „тогава имахме проблеми, защото при нас обикновено големите четиристайни апартаменти ги бяха дали на роми... първо, че беше невероятен шум, второ, че беше невероятна мръсотия“ (уч.19). Така че само едно клише може да създаде непреодолимо разстояние между българи и роми.

– Друго клише, през което най-често се мислят ромите, е „**крадливи**“. „Цялото възприемане на ромите е много негативно. Всички или повечето ги считаме за крадци, за хора, които в един момент ще се обърнат, ще ни ограбят“ (ФГ). Това клише е крайно отрицателно натоварено и се възприема като заплаха в определени ситуации примерно, когато „циганинът“ е в ролята на търсещ работа⁷⁶ – „примерно баща ми работи като технически ръководител и той си наема работници за негови обекти и казва, че въобще не приема работници роми, защото се опасява, че крадат“ (ФГ); или е съсед – „Аз живея в Люлин... и имаме съседи, които са роми... за тях е трудно и за нас е трудно. Това, което е навсякъде и от което най-много се опасяваме, са кражбите, които ни преследват. Смятам, че това нещо няма как да се изкорени в тяхното съзнание, за тях да откраднеш е нещо елементарно“ (уч.16).

⁷⁶ Вж. „ситуация на търсене на работа“, която илюстрира как клишето „крадлив“ функционира в ситуация лице-в-лице, българи-роми.